

CJBC610 Základní pojmy naratologie

Téma: **1. Text – narativ – narativita**

- a) Barthes, Roland: „Úvod do strukturální analýzy vyprávění“. In: *Znak – struktura – vyprávění*. Brno 2002, s. 9–43.
b) Genette, Gérard: „Hranice vyprávění“. In: *Znak – struktura – vyprávění*. Brno 2002, s. 240–256.

Texty, média

- 1) <http://rozhledna.hvezdarna.cz/> (min. 5 minut, nejlépe ve dne)
- 2) <http://www.blesk.cz/Clanek185293.htm> (text vč. paratextů [titulek, obrázky, popisky, časová rekonstrukce])
- 3) Francisco de Goya y Lucientes: „Boj s mameluky v Madridu 2. května 1808“, online: http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Francisco_de_Goya_y_Lucientes_026.jpg
- 4) Daniel Charms: „Poháttka“ (viz níže)
- 5) Jaroslav Hašek: „Loupežný vrah před soudem“ (viz níže)
- 6) „Jak se Nanzi vsadil“ (viz níže)

Úkoly

- pokuste se formulovat rozdíly jednotlivých „textů“
- navrhněte způsob, jakým je lze zkoumat s ohledem na narativní prvek (lze-li to vůbec)
- stanovte „hranice vyprávění“

Daniel Charms: „Poháttka“

Byl jednou jeden člověk, říkali mu Semjonov. Šel jednou Semjonov na procházku a ztratil kapesník. Semjonov začal kapesník hledat a ztratil čepici. Začal hledat čepici a ztratil bundu. Začal tedy hledat bundu a ztratil boty. „Ach jo,“ povídá Semjonov, „takhle bych taky moh’ poztrácet úplně všechno Radši půjdu domů.“

Šel Semjonov domů a po cestě zabloudil.

„Tak to ne,“ povídá si Semjonov, „radši si tady sednu a trochu si posedím.“

Sedl si Semjonov na kaméneček a usnul.

Jaroslav Hašek: „Loupežný vrah před soudem“

„Když jsem ho v zápase uskrtl, byl starší.“ Tato cynická odpověď otrásla hluboce všemi posluchači a i nejtřejší soudní úředníci zachvěli se od noh až do talárů. Další svědkové obviněnému přitěžovali. Obhájce, který proti tomu protestoval, byl odbyt předsedou soudu, že svědkové nejsou pro legraci*. Svědky bylo zjištěno, že zločinec neměl kde spát. Blíže nebylo pátráno po příčinách toho zjevu, ale konstatováno kromě toho, že když neměl kde spát, mohl spát alespoň jinde než v sadech u kostela. Jiný svědek řekl, že loupežný vrah nenosil límečku, jiný potvrdil, že neměl košili, a jeden pod přísahou vypověděl, že mýdlo bylo u vraha neznámou věcí. Nejvíce přitížilo obžalovanému svědectví starosty jeho rodné obce, které bylo následující: „Lotr fuseklí neznal, nos rukávem si od mládí utíral, nemravnou věc namaloval na plakát o procesí, starostovi sviní nadal před dvaceti lety a jemu, starostovi, dodnes dluhuje dvacet krejcarů.“

POROTA

„Pánové,“ řekl jeden porotce, když přikročili k poradě, „tak jsme se zde sešli, abychom rozhodli o osudu obžalovaného. V celém městě nenajdete dobré papriky. Obžalovaný je člověk ničema. Dal jsem si papriku u Dvořáků a ta nebyla k jídlu. Z mládí jevil velkého nadání ku lhaní a dokončil svou kariéru vraždou. V té paprice našel jsem mouchu. Není telecí jako telecí. Zabil ten lotr muže řádného a pracovitého, muže, který celý svůj život věnoval blahu obce, muže kupce poctivého, který by nikdy neprodával takové papriky, z jaké byla upravena omáčka u Dvořáků. Muže, který, kdyby byl býval řezníkem, jistě by neměl svědomí prodat takové už zavinulé maso na papriku, kterou jsem ráno u těch Dvořáků jedl. Na šibenici s tím lotrem, ať se houpe, ať se svíjí v posledních křečích. Je to strašně bídáctví, dát si za tu porci zaplatit pětatřicet krejcarů. Zločinec největšího druhu jest ten, kterého jste viděli a jehož jednání posuzujete. Varujte se hostince U Dvořáků, pánové! Já hlasuji a říkám: Vinen! – Ano!“

A vy pánové?“

„Ano! – Ano! – Ano! – Ano! – Ano! – Ano! – Ano! – Ano! – Ano! – Ano!“

„K smrti provazem!“ přečetl předseda soudu rozsudek. „Jméнем Jeho Veličenstva k smrti provazem,“ opakoval ještě jednou. A zatím co dámy v porotní síni posílaly hubičky pánům porotcům, obžalovaný vypustil ze sebe zvuk, který nenáleží do počtu bajek, ale o kterém se říká, že nepatří do společenského taktu.

Dozorce, který po tomto zvuku odváděl odsouzence, tvářil se kysele.

Flatulence čili vanutí.

Komuna 1/1, 3. 3. 1907

*) Poznámka: Ze skutečnosti je konstatováno, že svědkové jsou pro.

„Jak se Nanzi vsadil“

Byli dva boháči, kteří si z Nanziho chtěli udělat dobrý den. Z plna hrdla se mu vysmívali a tropili si z něj blázný. Nanzi neodpovídal, ale krev v něm jen vřela.

Jednoho dne však mužům řekl: „Ach ano, já moc dobře chápu, že se mi pánové vysmívají, protože jsem chudý. Ale vsadím se o dva čtvrtáky, že pánové nedokážou zopakovat tři slova, která řeknu.“

Ti dva muži se smáli tak, až se židle třásly.

„My dáme jeden stříbrný. Ty nám budeš dlužit dva čtvrtáky, pokud prohraješ.“

„Dobře. Začneme s panem A.“

Nanzi: „Watapana.“

Pan A.: „Watapana.“

Nanzi: „Sambarco.“

Pan A.: „Sambarco.“

„Chyba,“ řekl Nanzi a zvedl ruce.

„Jaká chyba, vždyť jsem řekl to samé co ty.“

„Neřekl. Pan A. prohrál.“

Nanzi vytáhl z kapsy kousek křídý a na stůl udělal čárku, zatímco pan A. pravil: „Chci to zkusit ještě jednou.“

„Dobře.“ Nanzi začal: „Shimarucu.“

Pan A.: „Shimarucu.“

Nanzi: „Chuchubi.“

Pan A.: „Chuchubi.“

Nanzi se začal smát a řekl: „Chyba.“

Pan A. se na něj podíval nevěřícíma očima.

„Já to vůbec nechápu.“

„Pan A. prohrál podruhé.“

Ted' měl Nanzi čárky dvě. Pan A. pokoušel štěstí pětkrát. Nanzi tak vyhrál pět stříbrných.

Pan P. vstal a pravil: „Ted' je řada na mně.“

Nanzi začal: „Chonchorogai.“

Pan P.: „Chonchorogai.“

Nanzi: „Warawara.“

Pan P.: „Warawara.“

Nanzi: „Chyba.“

Pan P.: „To není pravda.“

Nanzi: „Je mi líto, ale pan P. prohrál.“

Udělal křídou čárku pod ostatní.

„Budu to zkoušet tak dlouho, dokud to nezvládnu,“ odpověděl pan P.

„Dobře.“ Nanzi začal znovu: „Catibo.“

Pan P.: „Catibo.“

Nanzi: „Gobierno.“

Pan P.: „Gobierno.“

Nanzi zavrtěl hlavou a řekl: „Špatně.“

Pan P. se zeptal: „To nebylo dobře?“

Nanzi: „Pan P. zase prohrál.“

Další čárka křídou. Nanzi zase začal: „Chobolobo.“

Pan P.: „Chobolobo.“

Nanzi: „Schottegat.“

Pan P.: „Schottegat.“

Nanzi si mnul ruce: „Chyba.“

Pan P.: „Ty lžeš! Ted' to bylo dobře.“

Nanzi: „Nebylo, pan P. prohrál.“

Když pan P. prohrál už popáté, řekl Nanzi: „Cocoyoco.“

Pan P.: „Cocoyoco.“

Nanzi: „Caramba.“

Pan P.: „Caramba.“

Nanzi se maličko pousmál: „Chyba.“

Pan P.: „Chyba? Jak je to možné?“

Nanzi: „Tentokrát pan P. vyhrál a já jsem prohrál. Tady jsou mé dva čtvrtáky.“

Muži se na sebe dívali a nic nechápali.

Nanzi pravil: „Dovolte, abych pánům vysvětlil, jak se věc má. Třetím slovem je vždy „chyba“. Pánové toto slovo nikdy nezopakovali, až na pana P. v posledním kole. Na každém z pánů jsem vyhrál pět stříbrných. Děkuji pěkně, pánové. Poručím se! Na shledanou!“